

عوامل آلودگی محیط زیست و راه های حل آن در شهرهای بزرگ
افغانستان

نویسنده: محمد علم فیضی

درس خوانده رشته الکترونیک

شماره تماس: 0799116065/0775690251

afghanboy_faizy@yahoo.com

کابل، افغانستان

عوامل آلودگی محیط زیست و راه های حل آن در شهرهای بزرگ افغانستان

محیط زیست یعنی مکان زندگی چنانچه آقای حیدری (۱۳۹۷) میگوید: محیط زیست به آب، هوا، خاک و اکوسیستم مانند جنگلات و حیات وحش در مکان را گویند. محیط زیست چهار جهت زندگی انسان را از لحاظ اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و منابع بشری مورد مطالعه قرار می دهد. حفظ محیط زیست سالم برای بقای انسان ها و حیوانات یک ضرورت انکار ناپذیر است. افغانستان از نظر محیط زیستی، کشوری است دارای منابع سرشار برای زندگی سالم انسان ها و حیات وحش.

سالهاست که کره ی زمین مورد حمله انسان های متجاوز و ناسپاس قرار گرفته است. انسان های که برای تجارت و پول در آوردن معدن ها را به طور زشت غارت کرده و جنگل ها را قطع می کنند، دریا ها را آلوده، وسایل دود زا و کثافت ساز را اختراع و استفاده می کنند که با این اعمال حیات را در جهان هستی مورد تهدید قرار می دهند، انسان ها حیات را برای طبیعت و مهمانان آن (زنده جانها) ناملایم می سازند. در حقیقت تغییرات آب و هوای سطح کره زمین با هسته ی آن در ارتباط است، ارتباطات بین سیارات آنقدر دقیق و حساس اند که باعث هماهنگی مناسب و عکس العمل به موقع نشان میدهند حتی کوچکترین حرکات جهان های دور بالای زمین تاثیر گذار است و این یعنی تا هزاران سال دیگر زمین به قوانین خودش خواهد چرخید. (مستند کیهان ۲۰۱۴)

من بر این عقیده هستم که کره زمین مانند یک ریکاردر یا ثبت کننده صوتی تمام اعمال ما را بر روی زمین و حتی در زیر زمین که انجام میشود ثبت می کند. نظام عالم هستی متشکل از انواع ماده هستند که هر کدام به نوع خودش یک شی هوشمند و گاهی فرا باوری است.

در قرون اخیر از اثر استفاده ی بی حد ماشین های دود زا، کثافت ساز، گاز های گل خانه ای و ... کره ی زمین در تحدید بوده است.

از آنجایی که گزارش ها در مورد گرم شدن کره ی زمین را میخوانیم این گرما روز به روز در حال افزایش است که حیات و انسان ها را تهدید می کند افزایش کاربن دای اکساید باعث تغییرات آب و هوای کره زمین میشود.

با گرم شدن شدید زمین آبهای سطحی و عمقی باهم مخلوط می شوند و کوه های یخی میان که در اعماق زمین وجود دارند آهسته آهسته ذوب می شوند و بروی سطح دریا ها می آیند و باعث می شود لایه ی اکسترا اوزون در مقابل اشعه خطرناک خورشیدی درست کار نکند (زمین ما).

به گفته آذرمنند (۲۰۰۲) تخریب شدن قشر اوزون باعث امراض مختلف می شود چون تضعیف سیستم ایمنی بدن و به دنبال آن گسترش بیماریهای عفونی و کم تأثیر شدن واکسنها از اثرات دیگر نابودی لایه ی اوزون است هم چنین کاهش محصولات غذایی و تخریب جنگلها و گونه های آبی از دیگر اثرات تخریب اوزون است که با زیر کشت رفتن زمینهای کشاورزی و مصرف منابع بیشتر و بروز پدیده گلخانه ای در خود را نشان می دهد.

سالهاست تقریباً همه ی موجودات زنده در معرض انقراض هستند با تداوم این عمل حیات انسان ها حیوانات موجودات آبی در خطر اند. اگر درست تعمق کنیم به این نتیجه می رسیم که جهان هستی برای حمایت از یک عضو کوچک خود (کره زمین) وارد میدان شده و عکس العمل نشان می دهد.

کووید ۱۹ یا همان کرونا؛ به عقیده من این ویروس را یکی از همسایگان زمین برای حمایت از یک عضو خانواده خود به زمین فرستاده تا امور مخرب حیات را در تمام نقاط جهان ببندد و از آلودگی هوا جلوگیری کرده تمام ماشین های دود زاء، کثافت ساز و آلوده کننده هوا را خاموش بسازد و چنین هم کرد و میکند.

آری ویروس کرونا سرباز یکی از همسایگان نیک و یا دوست کره زمین است که انسان ها را مجبور میکند تا در شیوه ی زندگی خود اصلاحات حیاتی بیاورند. انسان ها برای اینکه از خطر این ویروس در امان بمانند، تقریباً همه ی وسایل مخرب محیط زیست را کنار گذاشته و در نوع زیستن خود می اندیشند.

به اساس تحقیقات جهانی، امروز کره زمین در معرض فاجعه ناشی از تخریب زمین بشکل بطنی قرار دارد. این می تواند در طویل المدت مشکل بزرگ محیط زیستی در جهان به وجود بیاورد. اگر جهانیان این تخریب را جدی نگیرند، می توان یک آینده تاریک را در جهان پیشبین بود. بدین منظور، اداره محیط زیست جهانی از کشورها خواسته است تا پلان عملیاتی خویش را به خاطر متوقف کردن و بطنی ساختن این تخریب ترتیب کرده و مورد اجرا قرار دهند. افغانستان می تواند از این فرصت با بهره بری از بودجه جهانی برای رشد محیط زیست سالم در کشور بهره برد.

افغانستان از جمله خوش آب و هواترین کشورها در جهان است. آب و هوای افغانستان مناسب برای رشد و نمو و زندگی سالم انسان ها و حیوانات می باشد. داشتن مخزن های آب شیرین، یکی از برجستگی های خاص این کشور از نظر محیط زیستی در سطح جهان است. افغانستان دارای کوه های فراوان، جنگلات انبوه و سبزه زارها و زمین های حاصل خیز زراعتی بوده است. این امکانات سرشار طبیعی زمینه یک محیط زیست سالم را برای انسان های این سرزمین مساعد کرده است. حتی پای سیاحان را از بهره جستن از این فضای مناسب، به این کشور کشانده است. اما وضعیت عمومی محیط زیست کنونی در افغانستان در حالت رقت بار قرار دارد. منابع آبی کشور رو به خشک شدن و ملوث شدن است. آب دریاها و کشورهای رایگان به کشورهای همسایه می رود. نسل ماهی ها و حیوانات دریایی رو به انقراض است. اکثر جنگلات کشور تخریب گردیده است. کوه ها از علف زارها برهنه گردیده است. حیات وحش از بین رفته است. حیوانات به خصوص پرنده ها از این کشور به کشورهای دیگر مهاجرت کرده است. زمین های زراعتی به زمین های رهاشده مبدل گردیده است. این همه در فقدان یک برنامه موثر محیط زیستی توسط دولت مردان کشور، نبود ارتباط اداره محیط زیست کشور با اداره های محیط زیست بیرون مرزی، نبود برنامه مطالعه و استفاده از منابع طبیعی نهفته است. متأسفانه مفهوم حفظ محیط زیست در افغانستان به معنی پاکي و صفایی شهر تقلیل یافته است. در نتیجه این نابهنجاری ها دست به دست هم داده و صدمه بزرگ به پیکر محیط زیست سالم افغانستان وارد کرده است. یکی از پیامدهای آن تبدیل شدن کابل، مرکز افغانستان به یکی از شهرهای آلوده جهان می باشد. (حیدری، ۱۳۹۷)

هر سال آلودگی یکی از مسایل ناشی از تمدن انسانی در جهان امروز به شمار می رود که معادن، آب های زیر زمینی، چرخه حیات را با تهدید روبرو می سازد. سوزاندن و قطع کردن درختان برای تهیه هیزم و مواد سوخت، تولید مصالح ساختمانی و وسعت نادرست شهرها و کارخانه ها از مهمترین ترین عوامل نابودی و تخریب محیط زیست محسوب می شود. آلودگی محیط زیست تنها به این موارد محدود نمی شود بلکه تا اعماق

زمین نیز پیش رفته است. هر قدر که جمعیت انسان ها زیادتر باشد، همانقدر محیط زیست زودتر آلوده می شود. آگاهان محیط زیست می گویند: زمین آماده استفاده برای نصف جمعیت کنونی است. نفوس زیاد یکی از علت های مهم نابودی محیط زیست به شمار می رود که بر اثر آن عواملی همچون «کمبود غذا، آب، سوخت، از میان رفتن مراتع و جنگل ها، کمبود مسکن، مکتب، وظیفه و بهداشت و زیاد شدن زباله بدید می آید. برخورداری از جامعه سالم و محیط زیستی پاک، حق هر شهروندی است. به همین دلیل تمامی اقشار جامعه در برابر حفاظت از محیط زیست مسوول هستند و اطلاع رسانی و آموزش مبانی محیط زیست به گروه ها، فرهنگ سازی حفاظت از محیط زیست برای اقشار مختلف جامعه، حساس کردن افکار عمومی در برابر پیامدهای آلودگی از کارآمدترین روش ها برای حفظ و پیشگیری از تخریب زیست بوم به شمار می رود. تغییر نگرش، سبک زندگی و تغییر رفتار افراد با محیط زیست نیز می تواند از روند تخریب روز افزون محیط زیست بکاهد. (ایرانا ۲۰۰۲)

در کشور عزیز ما افغانستان سیستم استاندارد برای جمع آوری و بازیافت زباله ها وجود ندارد. نبود امکانات فنی هم باعث شده تا از این ذخایر که به طلای کثیف موسوم است، استفاده درست نشود، و دوباره این زباله ها باعث آلودگی محیط شود. شهرداری کابل امکانات کافی برای پاک نگهداشتن این شهر ندارد. مشکل اصلی نبود وسایل و بودجه کافی، سطح پایین آگاهی و همکاری مردم در پاک نگهداشتن شهر است که شهرداری باید برای آن برنامه ریزی کند. اکثر زباله ها در کوچه و گذرهای کابل روزها و هفته ها جمع ناشده باقی می ماند که نه تنها چهره شهر را تغییر می دهد بلکه می تواند باعث شیوع بیماری شود. بخصوص در فصل تابستان، به گفته مسئولین اهمیت آلودگی محیط زیست در کابل دیگر کمتر از تهدیدات امنیتی نیست، زیرا با سلامتی شهروندان و شیوع بیماری ها رابطه دارد.

احمد بهزاد غیائی، رئیس عمومی تنظیم شهر کابل به بی بی سی از برنامه های جدید شهرداری کابل می گوید: برای نخستین بار روند جمع آوری زباله ها از طرف شب آغاز شده که نتیجه مثبت داده است. این روند کمک کرده که کار ریاست را ۸ برابر افزایش بدهد. با وجودیکه شهرداری کابل از نبود وسایط حمل و نقل راضی نیستند؛ ولی تلاش دارند تا در آینده نزدیک روند جمع آوری زباله ها را موثرتر بسازند. واگذاری جمع آوری زباله های چند ناحیه شهر به بخش خصوصی یکی از این برنامه های شهرداری اعلام شده است. شرکت های دیگر هم هستند که در سطح ناحیه و همچنین در سطح کوچک باریاست شهرداری همکاری دارند. این زباله بعد از جمع آوری به ولسوالی بگرامی در محله "گزگ" در شرق شهر کابل منتقل می شود، در زمینی به مساحت دو و نیم هزار جریب که برای تخلیه زباله ها در نظر گرفته شده است.

زباله ها و مدیریت آن یکی از چالش های عمده در کابل به حساب می آید. برای حل این مشکل مقام های شهرداری کابل برنامه های درازمدت خود را اعلام کردند که مهمترین آنها ایجاد ۴ مرکز عمده تخلیه زباله در شهر است. جمع آوری شبانه زباله ها و ایجاد سیستم بازیافت بخشی از این برنامه است. شهرداری امیدوار است که با اجرای این برنامه ها بخش عمده ای از مشکل پاک کاری شهر کابل حل شود. براساس اعلام نهادهای مسؤل روزانه یک فرد بطور متوسط نیم تا یک کیلو زباله تولید می کند. در شهر کابل روزانه ۵۰۰۰ تا ۵۵۰۰ تن زباله تولید می شود.

نه تنها کثافات باعث آلودگی محیط زیست است بل در جهانیکه ما زندگی میکنیم عوامل بسیاری هستند که باعث آلودگی آب و هوا و محیط زیست ما می شوند که انسانها خود آنرا اختراع و استفاده می نمایند مانند: ماشین های دود زا، وسایط حمل و نقل، سوختاندن چوب و هیزم برای گرم کردن منازل و ادارات، سوختاندن ذغال سنگ،

استفاده کردن وسایل الکترونیکی، قطع جنگلات، اصراف منابع آبی و غیره. این ها همه دست به دست همدیگر داده و محیط زیست مانرا آلوده کرده و حیاط را تحدید میکنند. با آلودگی شدید محیط زیست آب و هوای کره زمین گرم شده و لایه اکسترا اوزون تخریب می شود. جهانیان باید در شیوه زندگی خود تغییر بیاورند و در غیر این صورت حیات آهسته آهسته از میرود.

راه های حل برای داشتن محیط زیست سالم عبارت اند از: عدم استفاده از ماشین های دود زا، وسایط نقلیه دیزلی و پترولی، قطع جنگلات، تولید انبوه کثافات، تراکم بی رویه انسان ها در شهر ها، و نسوختاندن چوب و ذغال کمک میکند که محیط زیست سالم و زندگی بهتری داشته باشیم طوریکه در گزارش ها می آید که در شش ماه اول نازل شدن ویروس کرونا لایه ی اوزون تقریباً قسمت آسیب دیده خود را ترمیم کرده است و دیده می شود که آب هوای کره ی زمین سرد تر از گذشته شده است. محققان دانشگاه کلمبیا گفته اند در روز های هفته اخیر ماه می، کاربن مونو اکساید ناشی از موتورها و کامیون ۵۰ درصد کاهش پیدا کرده و کاربن دای اکساید هم ۵ تا ۱۰ درصد کم شده است، تولید گاز میتان هم کاهش چشمگیری داشته است. پروفیسور رویسین کامین از دانشگاه کلمبیا که مسئول نظارت بر هوای نیویورک است می گوید "در یک سال و نیم گذشته، کاربن مونو اکساید در شهر نیویورک بسیار بالا بوده ولی در حال حاضر به کمتر از نصف کاهش پیدا کرده و به تمیزترین حدی رسیده که تا به حال در ماه مارچ ۲۰۲۰ دیده ام".

بازتاب تاثیر محیط زیستی ویروس کرونا در چین و ایتالیا هم دیده می شود. پژوهشگران دیگر هم اعتقاد دارند که امسال محدودیت ها بر میزان کاربن دای اکساید تاثیر خواهد گذاشت. پروفیسور کورین لوکره از دانشگاه ایست انگلیا می گوید "به احتمال زیاد شاهد تغییراتی در میزان این گازها در دنیا خواهیم بود که بستگی به مدت زمان این همه گیری و کند شدن اقتصاد جهانی دارد، بخصوص در آمریکا".

از زمان شروع بیماری همه گیر کرونا الی اکنون درجه حرارت زمین تا اندازه ی قناعت پذیر شده است البته این کاهش گرما موقت خواهد بود؛ اینگونه عکس العمل های جهان هستی در گذشته دیده شده و در آینده هم دیده خواهد شد. آری ویروس کرونا نه تنها ساخت دست بشر نیست بل در مقابل بشر است؛ این ویروس حاصل اعمال زشت انسان های متجاوزبی مهر و ناسپاس است که محیط زیست خود را خود دارند از بین می برند. ادامه حیات و موجودات الی زمان اجل بدست خالق هستی است.

"پند نمی گیرند مگر صاحبان خرد" (سوره بقره آیت ۲۶۹)

فهرست: منابع

1. حیدری. عصمت الله (1397). محیط زیست و چالش های آن در افغانستان (ویرایش 1) کابل. افغانستان
2. آذرمند. حمید (2002). آلودگی محیط زیست و پیامد های ناگوار ، فن آوری ها و فعالیت های مخرب آن در خبر گزاری ایرنا <http://t.me/lrnaresearch>
3. بی بی سی 3 حمل 1399
4. مستند کیهان (2014) ادیسه ای فضا زمانی
5. مستند زمین (2014) داستان آفرینش <http://ejad.blogsky.com>
6. روزنامه همشهری. (1399). <http://t.me/lrnaresearch>
7. قرآن کریم. سوره بقره